

Narušení fluence (plynulosti) řeči

KOKTAVOST (balbuties)

BREPTAVOST (tumultus sermonis)

KOKTAVOST

- Nesnadná diagnostika i terapie (spolupráce: pediatr, psycholog, logoped)
- Zkoumá ji logopedický podobor **Balbutologie**
- **Syndrom komplexního narušení koordinace mluvních orgánů**
- Projevuje se **charakteristickým, nedobrovolným přerušováním plynulosti mluvního projevu**
- Příčinou je křeč na mluvidlech vyvolávající přerušování fluence řeči
- **Přerušování :**
 - Tonické (zvýšený tlak na hlásku či slabiku slova – kkkkkkkkkkočka)
 - Klonické (trhané opakování hlásky či slabiky slova – kokokokočka)

TYPY KOKTAVOSTI

- **Vývojová dysfluence** (odlišit od pravé koktavosti) 3-4 roky, nevyskytuje se psychická tenze ani nadměrná námaha, pouze neplynulost
-

- **Incipientní koktavost** (v předškolním věku)
- **Fixovaná koktavost** (školní věk) 5-7 let
- **Chronická koktavost** (adolescence a dospělost)

Stupňování a fixace příznaků, zhoršování námahy, prohlubování psychické tenze, bloků a napětí při verbální komunikaci

KOKTAVOST

- **Komplexní syndrom** (foneticko-fonologická rovina-obtíže s artikulací, lexikálně-sémantická rovina-redukce využívaných slov, morfologicko-syntaktická rovina-záměrné zkracování vět, pragmatická rovina-narušené koverbální chování, vyhýbání se verbální komunikaci, potíže s navázáním a udržením rozhovoru)
- **Narušení koverbálního chování:** grimasy, mrkání, kývání se, přešlapování, manipulace s prsty, motorický neklid, podupávání, vyhýbání zrakovému kontaktu
- **Negativní vztah k verbální komunikaci**, obavy, snížené sebevědomí, potíže v komunikaci s neznámými lidmi, po telefonu, nebo v důležitých sociálních situacích – možný vznik **logofobie**
- **Zvýšená frekvence výskytu:** předškolní věk, poté v období nástupu do ZŠ, puberta
- Častější u chlapců (4:1)
- 70% případů vzniká koktavost v předškolním věku, 20% v začátku školní docházky, 10% později

3 HLAVNÍ SYMPTOMY KOKTAVOSTI

1. **Neplynulost řeči** (repetice – opakování)
2. **Nadměrná námaha** při verbálním projevu (při překonávání spasmů, výskyt narušeného koverbálního chování)
3. **Psychická tenze** (možné vyústění až v logofobii)

KOKTAVOST

- Příznaky se v řeči kombinují a mění dle situací a jejich náročnosti
- Roli hraje vztah k osobě s níž dítě komunikuje, styl rozhovoru, aktuální zdravotní stav, nálada, únava
- Komplexní narušení respirace, fonace, artikulace
- **Respirace:** dýchání je narušené, přerývané, nepravidelné, dyšná tvorba hlasu, dýchací spazmy
- **Fonace:** spazmy na hlasivkových vazech způsobují tvrdý hlasový začátek, který může vést až k poškození hlasivek
- **Artikulace:** výslovnost narušená křečemi hlasivek na začátku slov a vět

PŘI KOKTAVOSTI VZNIKÁ V ŘEČI:

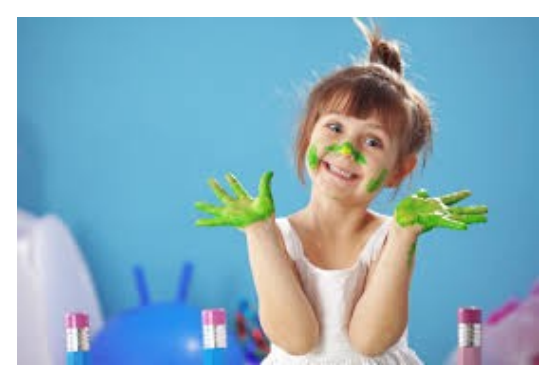
- **Dysprozódie** (narušení prozodických faktorů: melodie, tempo, přízvuk, hlasitost, tón, výška...) - řeč monotónní, tempo kolísavé
- **Embolofrágie** (tzv. slovní vmetky: vsuvky v podobě nápomocných hlásek, slabik či slov-jo, no, hm, ehm, žeáno...) - pomoc při překonávání křečí mluvidel, získání času pro překonání spazmatu
- **Parafrázie** (snaha vyhnout se slovům s problematickou hláskou) - snaha volit v řeči různé druhy opisů, synonym, negativní vliv na obsah výpovědi, omezení vyjadřování

ETIOLOGIE KOKTAVOSTI

- **Dědičnost** (40-60%)
- **Poškození CNS** (při porodu), orgánové příčiny (mozek) – bez nálezu na EEG
- **Psychotrauma** (neuróza): šok, úlek, negsativní zážitek, neorotizace z domácího či školního prostředí
- **Napodobení** (mluvní vzor) – velmi výjimečně

TERAPIE KOKTAVOSTI

- Individuální i skupinová
- Psycholog-logoped-rodina-MŠ
- Behaviorální terapie, psychoterapie, medikamentózní léčba, řečový trénink, spánkový režim, muzikoterapie (zpěv), akupunktura, hypnóza, tělesné cvičení, dieta, denní režim, nácvik respirace, fonace a artikulace, řečnická cvičení, čtení, zlepšení koncentrace, oromotorická cvičení
- **Na řečové nedostatky neupozorňovat, spíše volit klidový a nenásilný styl terapie, zaměřovat se na uvolnění spazmů, využití četby, zpěvu, rytmizace, ozvěny (Lee efekt), řečového tréninku a nácviku projevu v různých situacích, psychorehabilitace**

TERAPIE KOKTAVOSTI

- **Zásadní vliv:** včasná péče - zda incipientní koktavost přejde ve fixovanou
- **Prevence fixování koktavosti:**
 - podporovat pohodu při komunikaci, pěstovat přiměřené tempo řeči
 - dodržovat pravidelný denní režim
 - vytvořit pocit ochrany – dítě musí mít ve svém prostředí pocit bezpečí
 - klást dítěti méně otázek
 - nenutit dítě k hovoru
 - nepřerušovat je při hovoru
 - věnovat mu přiměřenou pozornost
 - nemít nepřiměřená očekávání a vysoké nároky na dítě
 - odstranit situace, kterých se dítě evidentně bojí (např. návštěva Mikuláše a čerta, strach ze tmy apod.)
 - vyhýbat se extrémnímu rozrušení (i pozitivní emoce mohou negativně ovlivnit plynulost řeči)
 - koktavost netrestat – ani nepřímo (projevy netrpělivosti), na příznaky neupozorňovat, nežádat opravu vyřčeného
 - nevyžadovat direktivně řečový projev (nepředvádět dítě před známými)
 - nepřipouštět žádné náhlé změny životosprávy, dodržovat zásady psychohygieny
 - důležité a závažné rozhovory v rodině vést zásadně v nepřítomnosti dítěte

BREPTAVOST

- **Narušení plynulosti řečového projevu, které si ale na rozdíl od koktavosti, dotyčný neuvědomuje** (dotyčný nedostatečně kontroluje své výpovědi)
- Zrychlené tempo řeči s přerušováním, chybnou artikulací a nesprávným dýcháním
- Řeč není pro osobu s breptavostí stresující, spíše je nepříjemnou pro okolí

Symptomy:

- Nízký rozsah pozornosti, narušená percepce, artikulace i formování výpovědi, narušení myšlenkových procesů projevující se i v psaní, čtení, rytmu řeči, hudebnosti a chování, bezobsažná řeč, dezorganizace myšlení, slabé chápání výpovědi, chudá skladba vět, rychlé tempo, opakování hlásek (slabik či slov), embolofrázie, monotónní řeč, prodlužování hlásek, vdechy v řeči, chybná artikulace, narušení prozodických faktorů a muzikálnosti (běžný intelekt)

ETIOLOGIE BREPTAVOSTI

- **Dědičnost**
- **Poškození mozku** (organický podklad) – nález na EEG

TERAPIE BREPTAVOSTI

- **Na rozdíl od koktavosti je vhodné na poruchu řeči upozornit a tím dosáhnout zlepšení**
- Zaměřit se na celkové zklidnění a autokorekci vlastních projevů, stabilizace tempa řeči, zvýšení koncentrace pozornosti, rozvoj rytmického cítění, rozvoj čtení, budování struktury vnější výpovědi především při monologu, podporovat fonaci, respiraci i artikulaci, rozvíjení motoriky (oromotoriky)